

Bireysel Girişimcilik Yönelimi ve Analitik Düşünme Becerileri: Yordamsal Bir Araştırma*

Individual Entrepreneurial Orientation and Analytical Thinking Skills: A Predictive Study

ÖZET

Araştırmanın amacı meslek lisesi öğrencilerinin analitik düşünme becerilerinin ve bireysel girişimcilik yönelimlerinin belirlenmesi, ilgili değişkenler arasındaki yordamsal ilişkilerin incelenmesidir. Araştırmada yordamsal araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 437 meslek lisesi öğrencisi katılmıştır. Verilerin toplanmasında "Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği" ve "Analitik Düşünme Ölçeği" kullanılmıştır. Toplanan veriler, basit doğrusal regresyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin bireysel girişimcilik yönelimlerinin yüksek, analitik düşünme becerilerinin ise orta düzeyde olduğunu belirlenmiştir. Analitik düşünme beceri düzeylerinin bireysel girişimcilik yönelimlerini anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Analitik düşünmeyi oluşturan ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümüleme ve çalışma stratejileri becerilerinin bireysel girişimcilik düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı, bilgiyi özümseme becerisinin ise anlamlı bir şekilde yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik yönelimi, analitik düşünme becerisi, meslek lisesi öğrencileri.

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the analytical thinking skills and individual entrepreneurship orientations of vocational high school students and to examine the predictive relationships between related variables. Predictive research model was used in the study. 437 vocational high school students participated in the study. "Individual Entrepreneurship Orientation Scale" and "Analytical Thinking Scale" were used to collect the data. The collected data were analyzed using simple linear regression analysis and multiple linear regression analysis. As a result of the research, it was determined that students' individual entrepreneurship orientation was high and their analytical thinking skills were at medium level. It was concluded that analytical thinking skill levels significantly predicted individual entrepreneurial orientations. It was concluded that the skills of attention to detail, analyzing knowledge and working strategies that constitute analytical thinking significantly predicted the level of individual entrepreneurship, while the skill of assimilating knowledge did not predict it significantly.

Keywords: Entrepreneurial orientation, analytical thinking skills, vocational high school students.

GİRİŞ

Bilgi çağı olarak nitelendirilen 21. yüzyılda değişim ve gelişim çok hızlı yaşanmaktadır. Yaşanan bu değişim ve gelişime; bilginin artması, iletişimin, haberleşmenin ve bilgiye erişimin kolaylaşması ve teknolojinin sürekli büyümesi neden olmaktadır (Cansoy, 2018). Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim ve ilerlemeler sonucunda toplumların yapısı ve hedefleri değişmekte (Akyurt, 2018), toplumsal yapı değişirken girişimcinin ve girişimciliğin değeri de artmaktadır. Son yıllarda çok önemli bir yere sahip olan girişimcilik; istihdam yaratarak işsizliğin önlenmesine, ekonomik kalkınmanın ve sosyal gelişiminin sağlanmasına önemli katkılar sağlamaktadır (Yüksel, Cevher & Yüksel, 2015).

Girişimcilik ilk kez 18. yüzyılda ekonomist Cantillon tarafından kavramsallaştırılmıştır (Akt., Yılmazçetin, 2021). Alanyazında kavramı tanımlamaya yönelik pek çok çalışma bulunsa da J. Schumpeter'in görüşlerinin bu tanımlarda etkili olduğu görülmektedir. Schumpeter girişimcilik kavramını farklı unsurların bir araya gelmesi ile yeni bir şey ortaya koymak ve yenilik yapmak olarak tanımlarken; yenilikleri gerçekleştiren bireyi de girişimci olarak ifade etmektedir (Akt., Kirchoff, 1991; Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği [TÜSİAD], 2002; Veeraraghavan, 2009). Schumpeter girişimciliği ekonomik kalkınmanın ana unsuru olarak görmektedir. Girişimciliği yenilik ve değer oluşturma faaliyetleri olarak tanımlarken girişimcinin ana sorumluluğunun yenilikler oluşturarak toplumun ferah düzeyini artırmak olarak ifade etmektedir (Özgül, 2019).

Zeynep İşlek¹
Melis Yeşilpınar Uyar²

How to Cite This Article

İşlek, Z. & Yeşilpınar, M. Y. (2024). "Bireysel Girişimcilik Yönelimi ve Analitik Düşünme Becerileri: Yordamsal Bir Araştırma", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 10(4): 720-730. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13085279>

Arrival: 12 June 2024
Published: 27 July 2024

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹, Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Kütahya, Türkiye.

², Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Kütahya, Türkiye.

Girişimcilik; var olan fırsatların belirlenmesi ve yeni fırsatlar yaratılması süreçlerini kapsamaktadır (Akyurt, 2018). Girişimci bireyler; fırsatları gözleyen, yeni fırsatlar oluşturan ve fırsatları gerçekleştirme aşamasında her türlü riski alan bireylerdir. Girişimci bireylerden fırsatları yakalayıp hayata geçirmeleri ve yenilik gerçekleştirmeleri beklenmektedir (Schumpeter, 2000). Bu kapsamda girişimciliğin; belirsizliği, riski, fırsatları barındıran; bilgi, beceri ve kaynakların birleşimi ile gerçekleşen dinamik bir süreç olarak tanımlandığı görülmektedir (Nazarlı, 2021). Bu süreçte girişimci bireyler toplumun ihtiyaçlarını fark ederek bunları topluma sunmaktadır. Bireylerin toplumun ihtiyacını karşılama konusundaki başarısı sunduğu ürün ve hizmetin niteliğini ve niceliğini etkilemektedir. Bu faaliyetler sonucunda elde edilen gelirin artmasıyla da toplumun refahı yükselmektedir. Dolayısıyla toplumun refah seviyesinin, girişimcilik faaliyetlerinin toplamına eşit olduğu görülmektedir (Özgül, 2019; Öztürk, 2019).

Birey ve toplum için temel bir değer olan girişimcilik (Gördes, 2023); ekonomik büyümenin sağlanmasında, yeni kaynaklar üretilmesinde ve işsizliğin önüne geçilmesinde gerekli temel unsurlarından birini oluşturmaktadır (Nazarlı, 2021). Girişimcilik faaliyetleri; gelişmiş ülkelerde durgun endüstrileri canlandırma yolu olarak görülürken, daha az gelişmiş ülkelerde ekonomik büyümenin anahtarı olarak nitelendirilmektedir (Harper, 1991; Mueller & Thomas, 2000). Bu nedenle girişimcilik; alanyazında farklı boyutlarıyla araştırılmaktadır. Girişimcilik yönelimi de bu boyutlardan birini oluşturmaktadır. Girişimciliği açıklamada girişimcilik yönelimi önemli bir değişken olarak ele alınmaktadır (Martens, Lacerda, Belfort ve De Freitas, 2016).

Girişimcilik yönelimi, girişimciliğin nasıl olması gerektiği ile ilgilenmekte (Akarsu, 2021) ve girişimcilik sürecini yürütme olarak değerlendirilmektedir (Kılıçkaya, 2016). Covin ve Lumpkin (2011) girişimcilik yönelimini; bireyin kendi işini kurma noktasında istek ve kararlılığı olarak, Yalçın (2018) ise girişimciliğin ele alınmış biçimi, karar verme ve uygulama yöntemleriyle ilgili bir süreç tanımlamaktadır. Girişimcilik yönelimi Miller (1983) tarafından üç boyutla kavramsallaştırılmıştır. Araştırmada da temel alınan bu boyutlar yenilikçilik, proaktiflik ve risk almaktır. Yenilikçilik; yeni ürün ve hizmetlerin topluma sunulmasında yaratıcılığa, araştırmaya ve gelişmeye yönelik istekliliği ifade etmektedir (Lumpkin ve Dess, 2001). Girişimciliğin yenilik boyutu birlikte ele alınmasındaki temel neden; üretim ve katma değer yapılarının bu boyutta şekillenmesidir (Uluyol, 2013). Risk alma ise bilinmeyen bir pazara girerken kaynakların büyük kısmını yapılacak girişimlere ayırma, belirsiz durumlar için yüksek borç altına girme cesaretinde bulunma olarak tanımlanmaktadır (Akarsu, 2021; Lumpkin & Dess, 2001). Ancak girişimsel süreçteki risk alma, hesaplı ve kontrollü risk almayı ifade etmektedir (Bayraktar & Karadeniz, 2017). Bir diğer boyut olan proaktiflik ise girişimciliğin uygulama aşamasını oluşturmaktadır (Aliyev, 2019). Proaktif yönelimi yüksek bireylerden; ortaya çıkma olasılığı olan ihtiyaç durumlarını ve sosyo-ekonomik değişimleri ön görmeleri, inisiyatif alarak harekete geçmeleri beklenmektedir (Bateman & Crant, 1999; İşlek, 2021; Mahamat-Tahir, 2022). Proaktiflik boyutu, yenilikçilik ve risk alma boyutlarının tamamlayıcısı olarak görülmektedir (Güneş, 2020; Sütay, 2019).

Girişimcilik sosyo-ekonomik kalkınma, teknolojik ilerleme ve rekabet üstünlüğü sağladığı için girişimci bireylerin yetiştirilmesi ve desteklenmesi ülkelerin temel amaçları arasında yer almaktadır (İrmiş & Barutçu, 2012; Sart, 2020). Genel olarak girişimci bireyler; çevresindeki fırsatları ve problemleri görebilen, risk alabilen ve analiz yeteneği yüksek bireyler olarak görülmektedir (Onay, 2015). Alanyazında girişimci bireylerin pek çok farklı özelliğe sahip olduğu belirtilmekle birlikte yenilikçi ve yaratıcı olma bu özellikler arasında ön plana çıkmaktadır (Boz, Buluk, Aydınkaya & Arslantaş, 2016; Bedük & Eryeşil, 2015; Ulutürk-Akman & Bektaş, 2015). Girişimci bireylerin temel özellikleri arasında yer alan yaratıcılığın; karmaşık becerileri kapsayan analitik düşünme süreciyle de ilişkili olduğu görülmektedir (Henrich, 2014). Analitik düşünme becerisi; bir durumu oluşturan öğeleri karşılaştırmayı, analiz etmeyi ve değerlendirmeyi içeren üst düzey becerileri kapsamaktadır (Sternberg, 2005). Belirsiz durumlarda problemin tanımlanabilmesi için, içinde bulunulan durumun sorgulanması gerekmektedir. Akıl yürütme süreçlerinden olan sorgulama ise analitik düşünmenin anahtarı olarak kabul görmektedir (Robbins, 2011). Bu kapsamda bireylerin problemi çözmek için verileri toplayıp analiz etmesi, analiz sonuçlarını değerlendirmesi ve problemi çözüme ulaştırması için analitik düşünme becerilerine gereksinim duyulduğu belirtilmektedir (Fidan, 2012; Marzano & Kendall, 2007). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Girişimcilik Dersi Öğretim Programında da; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme ve problem çözme gibi üst düzey düşünme becerileri girişimcilik için gerekli temel beceriler arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra programda; girişimcinin sahip olması gereken özellikler arasında analitik düşünme becerisinin de önemle vurgulandığı görülmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009). Dolayısıyla yenilikçilik, proaktiflik ve risk alma boyutlarını içeren girişimcilik yöneliminin; yaratıcılık ve problem çözme becerilerinin yanı sıra analitik düşünme becerileriyle de ilişkili olduğu görülmektedir. Bu durum üst düzey düşünme becerilerinin girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesinde oldukça önemli bir boyutu oluşturduğunu göstermektedir. Girişimci bireylerin yetiştirilmesinde ise öncelikle

mevcut potansiyelin belirlenmesi ve bu yönde gerçekleştirilecek düzenlemelerin üst düzey düşünme becerileri dikkate alınarak planlanması gerekmektedir. Girişimcilik potansiyelinin yüksek olması beklenen gruplardan biri de meslek liseleri öğrencileridir. Bu nedenle meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik potansiyellerini ortaya koyan yönelimlerinin belirlenmesi ve bu yönelimlerin üst düzey düşünme becerileriyle ilişkisinin incelenmesi gerekmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelendiği görülmektedir (Akyüz, Gedik, Akyüz & Yıldırım, 2016; Altınel, 2016; Altıntop, 2015; Aydın, 2015; Göksel & Ulucan, 2019; Kurnaz, 2017; Peşinci, 2022; Tan & Çankaya, 2018; Tepe-Küçüköğlü, Baynazoğlu & Berber 2020; Toker, 2022). Alanyazındaki diğer çalışmalarda girişimcilik özelliklerinin; eleştirel düşünme eğilimi (Akdemir, 2019; Akdemir & Yavuz, 2018; Algül, 2022; Çalışkan, 2022; Evcim, 2021; Karakuş, 2019; Öztürk, 2020), yansıtıcı düşünme eğilimi (Adatepe, 2018; Altan, 2018; Aslanoğlu, 2019; Köstekçi, 2016; Öztürk, 2018), karar verme stili (Yener, 2022), yaratıcı ya da yenilikçi düşünme eğilimiyle ilişkisini inceleyen çalışmalar gerçekleştirildiği belirlenmiştir (Al Momani, 2023; Barnard & Herbst, 2019; Kılıçoğlu & Yıldırım, 2023; Koe, 2016; Yazıcı, 2021). İlgili alanyazında girişimcilik özelliklerinin üst düzey düşünme süreçleriyle ilişkisini inceleyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Ancak alanyazın taramasında meslek lisesi öğrencilerinin analitik düşünme becerileriyle girişimcilik yönelimlerine odaklanan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum ilgili alanyazında önemli bir boşluk olarak değerlendirilmiştir. Bu gereksinim doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmada, meslek lisesi öğrencilerinin analitik düşünme becerileri ve bireysel girişimcilik yönelimleri arasındaki yordamsal ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda aşağıda belirtilen araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

- ✓ Meslek lisesi öğrencilerinin analitik düşünme becerileri ne düzeydedir?
- ✓ Meslek lisesi öğrencilerinin bireysel girişimcilik yönelimleri ne düzeydedir?
- ✓ Meslek lisesi öğrencilerinin analitik düşünme beceri düzeyleri, bireysel girişimcilik yönelimlerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
- ✓ Analitik düşünme becerileri alt boyutlarından hangileri, bireysel girişimcilik yönelimlerini anlamlı bir şekilde daha fazla yordamaktadır?

Araştırmadan elde edilecek sonuçların; analitik düşünme ve girişimcilik temelli mevcut durum özelliklerinin betimlenmesine katkı sağlayacağı görülmektedir. Söz konusu iki değişkenin ilişkisine yönelik sonuçların ise; meslek lisesi öğretim programlarının girişimcilik özellikleri ve düşünme becerileri temelli yapılandırılması sürecinde program geliştirme uzmanlarına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Gerçekleştirilen araştırmada yordamsal araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmada yordayıcı (bağımsız) değişkenler; analitik düşünme becerisi ve analitik düşünmeyi oluşturan bilgiyi özümseme, ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümlenme ve çalışma stratejileridir. Araştırmanın yordanan (bağımlı) değişkeni ise bireysel girişimcilik yönelimidir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin batısında bulunan bir il merkezinde öğrenim görmekte olan meslek lisesi dokuzuncu sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu evrenden oransız küme örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen 437 meslek lisesi öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örnekleme yer alan öğrencilerin %62.20'si kadın, %37.80'i erkektir. Öğrencilerin %55.20'si 13-14 yaş aralığında, 44,80'i ise 14-15 yaş aralığındadır. Öğrencilerin %10.80'i tam zamanlı, % 20.80'i ise yarı zamanlı iş deneyimine sahiptir. Herhangi bir iş deneyimine sahip olmayan öğrenciler ise örneklemin %68.40'ını oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Bolton ve Lane (2012) tarafından geliştirilen, Ercan ve Yıldırım (2021) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği" ve Ocak ve Park (2020) tarafından geliştirilen "Analitik Düşünme Ölçeği" kullanılmıştır.

Bireysel girişimcilik yönelimi ölçeği; risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik alt boyutlarından oluşan ve 10 maddenin yer aldığı ölçek beşli likert tipindedir. Ölçekten alınan puan 10 ile 50 arasında değişmekte olup yüksek puan, katılımcının girişimciliğe yönelimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği toplam puanlarının Croanbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha=.64$; alt

faktörlere ilişkin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları risk alma için $\alpha=.43$, yenilikçilik için $\alpha=.53$ ve proaktiflik için $\alpha=.45$ olarak hesaplanmıştır.

Analitik düşünme ölçeği; bilgiyi özümseme, ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümlenme ve çalışma stratejileri olmak üzere dört alt boyut ve 24 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipindedir. Bu çalışmada Analitik Düşünme Ölçeği toplam puanlarının Croanbach alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha=.90$; alt faktörlere ilişkin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları bilgiyi özümseme için $\alpha=.83$, ayrıntılara dikkat etme için $\alpha=.70$, bilgiyi çözümlenme için $\alpha=.70$ ve çalışma stratejileri için $\alpha=.71$ olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde basit doğrusal regresyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Verilerin basit doğrusal regresyon analizine hazırlanması sürecinde bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin puanların normal dağılım özellikleri basıklık ve çarpıklık katsayıları belirlenerek kontrol edilmiştir. Bu çalışmada değişkenlere ilişkin basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1 ile +1 arasında değiştiği tespit edilmiş olup çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendi standart hatalarına bölünmesiyle elde edilen değerlerin ise -1.96 ile +1.96 arasında olduğu belirlenmiştir. Elde edilen değerler sonucunda yordayıcı ve yordanan değişkenlere ilişkin puanların normal dağılım gösterdiği ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi test etmek için korelasyon analizinden yararlanılmış ve söz konusu değişkenler arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=.37$) olduğu belirlenmiştir.

Verilerin çoklu doğrusal regresyon analizine hazırlanması sürecinde bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin puanların çok değişkenli normal dağılım özellikleri saçılma diyagramı ile kontrol edilmiş ve grafiklerin elips şeklinde olması çok değişkenlik normalite sayılıştısının karşılandığını göstermiştir. Bağımsız (yordayıcı) değişkenler arasında çoklu bağlantı olup olmadığı incelendiğinde; VIF değerleri <10 ; TO (tolerance) değerleri $>.10$ ve CI (Condition Index) değerleri <30 olarak belirlenmiş ve çoklu bağlantı sorunu olmadığı tespit edilmiştir. Otokorelasyonu test etmek için hesaplanan Durbin Watson katsayısı 1.97 olarak tespit edilmiş olup, değerin 1.50 ile 2.50 arasında olması otokorelasyon olmadığını göstermektedir.

Ölçeklerden elde edilen toplam puanlara ilişkin aritmetik ortalamaları değerleri “1.00-1.80 arası Çok Düşük”; “1.81-2.60 Düşük”; “2.61-3.40 arası Orta”; 3.41-4.20 arası Yüksek”; “4.21-5.00 arası Çok Yüksek” şeklinde yorumlanmıştır. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak alınmıştır.

BULGULAR

Yordayıcı ve Yordanan Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistik ve Korelasyon Değerleri

Araştırmanın birinci ve ikinci sorusu doğrultusunda elde edilen betimsel değerler ve korelasyon değerleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Bireysel Girişimcilik Yönelimi Toplam Puanı ve Analitik Düşünme Toplam Puanına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Değişken	N	X	S	1	2
1.Bireysel girişimcilik yönelimi (BGY)	437	3.60	5.15	-	.372*
2.Analitik düşünme (AD)	437	3.29	15.33	.372*	-

* $p<.01$

**1.00-1.80 arası Çok Düşük”; “1.81-2.60 Düşük”; “2.61-3.40 arası Orta”; 3.41-4.20 arası Yüksek”; “4.21-5.00 arası Çok Yüksek”

Tablo 1’de yordanan değişken bireysel girişimcilik yönelimi toplam puanına ilişkin aritmetik ortalama 3.60; standart sapma ise 5.15 olarak belirlenmiştir. Yordayıcı değişken olan analitik düşünme toplam puanına ilişkin aritmetik ortalama 3.29; standart sapma ise 15.33 olarak belirlenmiştir. Yordayıcı ve yordanan değişkenlere ilişkin ortalama değerler, öğrencilerin bireysel girişimcilik yönelimlerinin yüksek, analitik düşünme becerilerinin ise orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Korelasyon değeri incelendiğinde bireysel girişimcilik yönelimi ve analitik düşünme arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.37$; $p<.01$).

Meslek Lisesi Öğrencilerinin Analitik Düşünme Beceri Düzeylerinin Bireysel Girişimcilik Yönelimlerini Yordama Düzeyi

Araştırmanın üçüncü sorusu doğrultusunda elde edilen basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Analitik Düşünme Beceri Düzeyleri ve Bireysel Girişimcilik Yönelimi Değişkenlerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit (BGY)	26.058	1.204	-	21.638	.00
AD	.125	.015	.372	8.354	.00
R= .37	R ² =.14	Düzeltilmiş R ² = .14	F(1-435)= 69.79		

Tablo 2’de yer alan basit doğrusal regresyon analizi sonucuna göre; analitik düşünme beceri düzeylerinin bireysel girişimcilik yönelimlerini anlamlı bir şekilde yordadığı belirlenmiştir (R=.37; R²=.14; F(1-435)= 69.79 ; p<.01). Öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin, bireysel girişimcilik yönelimindeki değişimin %14’ünü anlamlı bir şekilde açıkladığı görülmektedir.

Analitik Düşünme Becerileri Alt Boyutlarının Bireysel Girişimcilik Yönelimi Toplam Puanını Yordama Düzeyi

Analitik düşünme becerisini oluşturan yordayıcı değişkenlerin, bireysel girişimcilik yönelimi toplam puanını yordama düzeyine ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği Toplam Puanı ve Yordayıcı Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit (BGY)	25.927	1.205	-	25.510	.00	-	-
2. Bilgiyi özümseme	.037	.044	.052	.826	.41	.301	.040
3. Ayrıntılara dikkat etme	.208	.072	.178	2.876	.00	.339	.137
4. Bilgiyi çözümlenme	.304	.097	.189	3.131	.00	.340	.149
5. Çalışma stratejileri	.060	.081	.042	.748	.04	.257	.036
R= .39	R ² =.15	Düzeltilmiş R ² = .15	F(4-432)= 19.21	p= .000			

Tablo 3’te yer alan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucuna göre; bilgiyi özümseme, ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümlenme ve çalışma stratejilerinin bireysel girişimcilik yönelimi toplam puanları ile anlamlı ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Bireysel girişimcilik yönelimi puanlarındaki değişimin %15’i mevcut yordayıcı değişkenler tarafından anlamlı bir şekilde açıklanmaktadır (R=.39; R²=.15; F(4-432)=19.21; p<.01). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde; ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümlenme ve çalışma stratejileri becerilerinin bireysel girişimcilik yönelimi üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu (p<.05), bilgiyi özümseme becerisinin ise bireysel girişimcilik yönelimi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir (p>.05). Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin bireysel girişimcilik yönelimleri üzerindeki önem sırası; bilgiyi çözümlenme, ayrıntılara dikkat etme ve çalışma stratejileri becerileridir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada meslek lisesi öğrencilerinin analitik düşünme becerileri ve bireysel girişimcilik yönelimlerinin belirlenmesi, ilgili değişkenler arasındaki yordamsal ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen betimsel istatistik bulguları; öğrencilerin bireysel girişimcilik yönelimlerinin yüksek düzeyde, analitik düşünme becerilerinin ise orta düzeyde olduğunu göstermektedir. İlgili alanyazında ulaşılan bulgularla farklılık gösteren araştırma sonuçları olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerinin analitik düşünme becerilerinin; yüksek (Parlar, 2016; Soysal-İşıkçı, 2022; Demir, 2022) ya da düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir (Akkuş-Çakır & Senemoğlu, 2016; Irwanto, Rohaeti, Widjajanti & Suyanta, 2017). Bu araştırmaların bazılarında farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı uygulamaların analitik düşünme becerisi üzerindeki etkisinin incelendiği görülmektedir (Akkuş-Çakır & Senemoğlu, 2015; Ocak & Park, 2020). Gerçekleştirilen bazı araştırmalarda ise örneklem grubunun meslek lisesi öğrencilerinin yanı sıra Anadolu lisesi ve fen lisesi öğrencileri gibi farklı ortaöğretim öğrencilerinden oluştuğu (Demir, 2022; Ocak & Park, 2020; Soysal-İşıkçı, 2022) ya da yükseköğretim öğrencilerinin analitik düşünme becerilerinin incelendiği belirlenmiştir (Akkuş-Çakır & Senemoğlu 2015; Parlar 2016). Dolayısıyla araştırmada alanyazındaki sonuçlarla farklılaşan bulgulara ulaşılması örneklem grubu ve veri toplanan bağlam özelliklerinin farklılaşmasından kaynaklanabilir.

Araştırma sonucunda ulaşılan öğrencilerin bireysel girişimcilik düzeylerinin yüksek düzeye olduğu bulgusu ise alanyazındaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalarda meslek lisesi, meslek yüksekokulu ya da üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir (Altuntaş, 2022; Ballı & Koca-Ballı, 2014; Kurnaz, 2017; Ni & Ye 2018; Ulucan, 2015; Vogelsang 2015; Walidaini & Wirnarno, 2017). Pihie ve Bagheri’nin (2011) araştırma sonuçları da mesleki ve teknik ortaokul öğrencilerinin girişimciliğe yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını ve orta düzeyde girişimcilik öz-yeterliğine sahip olduklarını göstermektedir. Meslek lisesi ya da meslek yüksekokulu öğrencilerinin yüksek girişimcilik

özelliklerine sahip olması beklenen bir durumdur. Çünkü ekonomik kalkınmayı ve büyümeyi hedefleyen gelişmiş ülkelerin yükselen bir eğilimi olan girişimcilik; Türk Milli Eğitim sistemi tarafından benimsenmiş, 2004 yılı itibariyle mesleki eğitim ve nitelikli iş gücünü artırmak için Avrupa Birliği'nin oluşturduğu programlara dahil olunmuştur (Aydın 2015; Bakır, 2020). Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonunda mesleki ve teknik eğitimin amacı sektörlerle iş birliği içinde mesleki yeterliliğe ve değerlere sahip, üretken, yenilikçi, ekonomiye katkı sağlayan, girişimci bireyler yetiştirmek olarak ifade edilmiş ve bu liselerde girişimcilik özelliklerinin kazanımına duyulan gereksinim önemle vurgulanmıştır (MEB, 2018). Bu çalışmalar doğrultusunda mesleki düzeyde eğitim gören öğrencilerin bu eğitim sayesinde girişimci fikirler geliştirdiği, yeni fikirler ortaya koyduğu görülmektedir. Buradan hareketle mesleki eğitim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar itibariyle girişimciliğe daha yatkın bir öğrenci grubu olduğu ifade edilmektedir (Aydın, 2015). Bu kapsamda ulaşılan bulguların kuramsal ve ampirik araştırmaların sonuçlarıyla genel olarak tutarlı olduğu görülmektedir. Bazı araştırmalarda ise girişimcilik özelliklerinin ya da girişimciliğin göstergesi olan yenilikçilik ve risk alma yönelimlerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Akyüz vd., 2006; Bilge & Bal, 2012; Kayalar, Arslan & Çetin, 2013). Bu araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılması farklılaşan örneklem grubu özellikleriyle ilişkilendirilebilir.

Regresyon analizine ilişkin bulgularda analitik düşünme beceri düzeylerinin bireysel girişimcilik yönelimlerini anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin, bireysel girişimcilik yönelimindeki değişimin %14'ünü anlamlı bir şekilde açıkladığı görülmektedir. Analitik düşünme becerisini oluşturan ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümleme ve çalışma stratejileri becerilerinin bireysel girişimcilik yönelimi üzerinde anlamlı yordayıcılar olduğu, bilgiyi özümseme becerisinin ise bireysel girişimcilik yönelimi üzerinde anlamlı yordayıcı olmadığı görülmektedir. Buna göre meslek lisesi öğrencilerinin bireysel girişimcilik yönelimindeki toplam değişkenliğin önemli bir kısmının analitik düşünme becerilerinden kaynaklandığını göstermektedir. Bu bulgular analitik düşünme becerilerinin bireysel girişimcilik yönelimini harekete geçirmede önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Alanyazında analitik düşünme becerileri ve bireysel girişimcilik yönelimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanmamış olması nedeniyle, bulguların tartışılması üst düzey düşünme alanyazını temelinde gerçekleştirilmiştir. Alanyazında üst düzey düşünme becerileri ve girişimcilik özelliklerinin incelendiği çalışmalarda eleştirel düşünme eğilimleriyle (Akdemir, 2019; Akdemir & Yavuz, 2018; Algül, 2022; Karakuş, 2019; Öztürk, 2020), yaratıcı ya da yenilikçi düşünme becerileriyle (Al Momani, 2023; Koe, 2016; Yazıcı, 2021) girişimcilik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Gözübüyük'ün (2019) araştırma sonuçları da eleştirel düşünmenin girişimcilik üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir. Türkiye'deki öğretim programlarının temel amaçları arasında vurgulanan analitik düşünme becerisi aynı zamanda problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme gibi 21. yüzyıl becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır (Aksu & Eser, 2020). Bu kapsamda analitik düşünme, günlük yaşamda karşılaştığı problemlerin çözümüne katkıda bulunmakta ve farklı düşünme becerilerini yapısında barındırmaktadır (Swiger, 2005). Dolayısıyla alanyazında ulaşılan araştırma sonuçlarının, bulguları destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Regresyon analizi bulguları yordayıcı değişkenler açısından incelendiğinde; ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümleme ve çalışma stratejileri becerilerinin bireysel girişimcilik yönelimini anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir. Bilgiyi özümseme becerisinin ise bireysel girişimcilik yönelimi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı belirlenmiştir. Bilgiyi özümseme; problemi fark etme, problemin çözümüne ilişkin yolları inceleme, sonuçların sağlamlasını yapma gibi daha planlı bir süreci kapsamaktadır (Ocak & Park, 2020). Girişimci bireyler ise çevresindeki fırsatları ve problemleri fark eden ve analiz yeteneği yüksek bireyler olarak görülmekle birlikte (Onay, 2015), girişimcilik yönelimini oluşturan boyutlar yenilikçilik, proaktiflik ve risk alma özelliklerinden oluşmaktadır (Miller, 1983). Yenilikçilik ve risk alma boyutlarının tamamlayıcı olan proaktiflik (Güneş, 2020; Sütay, 2019); girişimciliğin uygulama aşaması olarak görülmekte ve bu süreçte yenilikçi fikirlerin ya da belirsiz durumların kontrollü riskler ve inisiyatifler alınarak harekete geçirilmesi gerekmektedir (Aliyev, 2019; Bateman & Crant, 1999; İşlek, 2021; Mahamat-Tahir, 2022). Dolayısıyla bilgiyi özümseme boyutunda ayrıntılı hazırlık ve planlama süreçleri ön plana çıkmakta, girişimcilik yönelimi ise girişimcilik sürecini yürütme olarak değerlendirilmektedir (Kılıçkaya, 2016). Bu sürecin yeri geldiğinde hızlı karar almayı gerektirdiği, uygulama yöntemleriyle ilgili özellikleri yapısında barındırdığı görülmektedir Yalçın (2018). Bu kapsamda bilgiyi özümseme becerisinin girişimcilik yönelimi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmaması; bilgiyi özümsemenin planlamayla, girişimcilik yöneliminin ise planın uygulamaya konmasıyla daha ilişkili bir süreç olmasıyla açıklanabilir.

Sonuç olarak yapılan araştırmada meslek lisesi öğrencilerinin bireysel girişimcilik yönelimlerinin yüksek, analitik düşünme becerilerinin ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin analitik düşünme beceri

düzeylerinin bireysel girişimcilik yönelimlerini anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümlenme ve çalışma stratejileri becerilerinin bireysel girişimcilik yöneliminin tamamını anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir. Bilgiyi özümseme becerisinin ise bireysel girişimcilik yönelimi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Analitik düşünme becerisinin, bireysel girişimcilik yönelimlerini anlamlı bir şekilde yordaması meslek lisesi öğrencilerinin analitik düşünme becerilerini geliştirici öğretim uygulamalarına gereksinim duyulduğunu göstermektedir. Girişimcilik özelliklerinin kazanımına dönük uygulamalarda; gerçek yaşam problemlerinin çözümüne yönelik etkinliklerin kullanılması ve bu etkinliklerin çözüm planına ilişkin kapsamlı durum analizi gerektiren çalışmalarla desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Öğrencilerin problem durumları ile karşı karşıya gelmesi hem girişimcilik hem de analitik düşünme becerilerini geliştirmektedir. Dolayısıyla girişimcilik temelli etkinliklerin; analitik düşünme becerilerini geliştiren probleme dayalı öğrenme, araştırma-incelemeye dayalı öğrenme gibi öğrenci merkezli yaklaşımlarla desteklenmesi önerilmektedir.

Ulaşılan sonuçlar Türkiye'nin batısında bulunan bir il merkezinde öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır. Bu kapsamda farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin ve bireysel girişimcilik yönelimlerinin incelendiği betimsel ve yordamsal araştırmalar gerçekleştirilebilir. Bunun yanı sıra bilgiyi özümseme becerisinin, bireysel girişimcilik yönelimiyle ilişkisini derinlemesine inceleyen nitel ve karma yöntem araştırmalarına gereksinim duyulduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adatepe, S. (2018). *Examining entrepreneurship characteristics and reflective thinking levels of pre-service teachers at Physical Education and Sports School* [Unpublished master's thesis]. Bartın University
- Akarsu, O. (2021). *What are the factors affecting the entrepreneurial orientation? A research in technopark*. [Unpublished doctoral dissertation]. Eskişehir Osmangazi University.
- Akdemir, E., & Yavuz, Ö. (2018). Analysis of the relationship among students' critical thinking skills, technology orientation and individual entrepreneurship perceptions. *Electronic Turkish Studies*, 13(27), 73-85
- Akdemir, M. (2019). *Coğrafya öğretmenlerinin girişimcilik özellikleri ile eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Akkuş-Çakır, N., & Senemoğlu, N. (2016). Analytical thinking skills in higher education. *Kastamonu Education Journal*, 24(3), 1487-1502.
- Aksu, G., & Eser, M. T. (2020). Development of analytical thinking tendency scale: Validity and reliability study. *Elementary Education Online*, 19(4), 2307-2321.
- Akyurt, N. (2018). Determining the entrepreneurship trends of university students: Health case. *Medical Sciences*, 13(2), 43-57.
- Akyüz, K. C., Gedik, T., Akyüz, İ., & Yıldırım, İ. (2006). Rize ilindeki lise ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik yeteneklerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 233-246.
- Algül, E. N. (2022). *Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin girişimcilik ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki: Vakıf Üniversitesi örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Aliyev, T. (2019). *The effect of strategic leadership on entrepreneurial orientation: A study in Azerbaijani Baku business* [Unpublished master's thesis]. Dokuz Eylül University.
- Al-Momani, H. (2023). *The impact of creativity and innovation on entrepreneurship for higher education students in Jordanian universities* [Unpublished master's thesis]. İstanbul Okan University.
- Altan, E. (2018). Perceptions of educational managers on reflective thinking, strategic thinking and entrepreneurship. *Quality & Quantity*, 52(Suppl 2), 1219-1233.
- Altinel, M. (2016). *Analysis of the entrepreneurship characteristics of secondary vocational tourism school students: The case of the Western Mediterranean of Turkey (Türkiye)* [Unpublished master's thesis]. Süleyman Demirel University.
- Altıntop, M. (2015). *Ortaöğretim öğrencilerinde mesleki yönelim ve girişimcilik* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

- Altuntaş, G. (2022). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal ve fen bilimlerine göre girişimcilik algularının incelenmesi ile ilgili bir araştırma: İstanbul Gelişim Üniversitesi Meslek Yüksekokulu örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Aslanoğlu, A. (2019). *Examination on the relationship between entrepreneurship characteristics and reflective thinking levels of students studying at School of Physical Education and Sports* [Unpublished master's thesis]. Bartın University.
- Aydın, S. (2015). *Meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi: Trabzon ili örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Ballı, E., & Koca-Ballı, A. İ. (2014). Personal values and entrepreneurship tendencies of university students. *Journal of Cukurova University Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 18(1), 101-121.
- Barnard, B., & Herbst, D. (2018). Entrepreneurship, innovation and creativity: The creative process of entrepreneurs and innovators. *Expert Journal of Business and Management*, 7(1),107-146.
- Bateman, T. S., & Crant, J. M. (1999). Proactive behavior: Meaning, impact, recommendations. *Business Horizons*, 42(3), 63-70.
- Bayraktar, B., & Karadeniz, G. (2017). Comparative analysis of entrepreneurship trends of pre-undergraduate students in Kyrgyz-Turkish Manas University. *MANAS Journal of Social Studies*, 6(4), 491-501.
- Bedük A., & Eryeşil, K. (2015). Girişimcilik, yaratıcılık ve yenilik. E. Kaygın ve B. Güven (Editörler), *Girişimcilik temel kavramlar, girişimcilik türleri, girişimcilikte güncel konular içinde* (ss. 65-84). İstanbul: Siyahinci Akademi.
- Bilge, H., & Bal, V. (2012). Entrepreneurship aptitude: an empirical study on undergraduate and vocational high school students in Celal Bayar University. *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 16, 131-148.
- Bolton, D. L., & Lane, M. D. (2012). Individual entrepreneurial orientation: Development of a measurement instrument. *Education+Training*, 54(2/3), 219-233.
- Boz, M., Buluk, B., Aydınkaya, G., & Arslantaş, Y. (2016). The relationship between personality traits and entrepreneurial propensity: Çanakkale case. *MANAS Journal of Social Studies*, 5(5), 1-10.
- Cansoy, R. (2018). 21st century skills according to international frameworks and building them in the education system. *Journal of the Human and Social Sciences Researches*, 7(4), 3112-3134.
- Covin, J. G., & Lumpkin, G. T. (2011). Entrepreneurial orientation theory and research: reflections on a needed construct. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(5), 855-872.
- Çalışkan, O. (2022). *Examination of entrepreneurship levels and critical thinking tendencies of students faculty of sports sciences* [Unpublished master's thesis]. Yozgat Bozok University.
- Demir, E. (2022). An examination of high school students' critical thinking dispositions and analytical thinking skills. *Journal of Pedagogical Research*, 6(4), 190-200.
- Ercan, S., & Yıldırım, C. (2021). Turkish adaptation of individual entrepreneurship orientation scale. *Journal of Entrepreneurship and Development*, 16(1), 91-105.
- Evcim, İ. (2021). *An investigation on the development of the force and energy unit through integrated stem teaching in science courses and its effects on students' critical thinking skills and entrepreneurship competencies* [Unpublished doctoral dissertation]. Yıldız Teknik University.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Göksel, A., & Ulucan, S. (2019). A multidimensional analysis on the factors affecting entrepreneurial tendency: a research on high school students at the secondary education. *The Journal of Defense Sciences*, 18(1), 99-133.
- Gördes, İ. (2023). *An investigation of entrepreneurship levels of physical education teachers in relation to entrepreneurship of their students* [Unpublished master's thesis]. Manisa Celal Bayar University.
- Gözübüyük, D. (2019). *The effect of creative, critical and reflective thinking on entrepreneurial skill*. Unpublished master's thesis, Bartın University, Bartın.

- Güneş, E. G. (2020). *The effects of entrepreneurial orientation and entrepreneurial leadership on firm performance: The mediating role of employee competencies* [Unpublished master's thesis]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli University.
- Harper, M. (1991). Enterprise development in poorer nations. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 15(4), 7-11.
- Henrich, J. (2014). Rice, psychology, and innovation. *Science*, 344(6184), 593-594.
- Irwanto, I., Rohaeti, E., Widjajanti, E., & Suyanta, S. (2017). Students' science process skill and analytical thinking ability in chemistry learning. *AIP Conference Proceedings*, 1868(030001), 1-4. <https://doi.org/10.1063/1.4995100>
- İrmiş, A., & Barutçu, E. (2012). The factors seeing themselves as entrepreneurs personalities and establishing new business intentions of students: A case study. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 1-25.
- İşlek, A. E. (2021). *Farklı ihracat performansına sahip işletmelerdeki otantik liderlik algısının, yenilikçilik davranışı üzerindeki etkisinde girişimcilik yöneliminin aracılık rolü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Karakuş, A. (2019). *Investigation of the relationship between individual entrepreneurship perceptions and critical thinking standards of social sciences teacher candidates* [Unpublished master's thesis]. Niğde Ömer Halisdemir University.
- Kayalar, M., Aslan, E. T., & Çetin, B. (2016). The determination of risk-taking feature of high school seniors in Isparta and Prizreni (Kosova). *Süleyman Demirel University Visionary Journal*, 4(8), 39-62.
- Kılıçkaya, G. (2016). *In competitive intensities learning capability, entrepreneurship orientation and innovation performance of relationship* [Unpublished master's thesis]. Yıldız Teknik University.
- Kılıçoğlu, G., & Yıldırım, D. (2023). Relationship between middle school students' innovative thinking tendencies and entrepreneurial skills. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 11(2), 129-137.
- Kirchhoff, B. A. (1991). Entrepreneurship's contribution to economics. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 16(2), 93-112.
- Koe, W. L. (2016). The relationship between individual entrepreneurial orientation (ieo) and entrepreneurial intention. *Journal Of Global Entrepreneurship Research*, 6, 1-11.
- Köstekçi, E. (2016). *Examining the relationship between entrepreneurship characteristics and reflective thinking levels of pre-service teachers* [Unpublished master's thesis]. Bartın University.
- Kurnaz, S. (2017). *An inquiry into specifying the level of entrepreneurship of students in anatolian high schools providing and not providing accounting education in Orhangazi, Bursa* [Unpublished master's thesis]. Eskişehir Osmangazi University.
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (2001). Linking two dimensions of entrepreneurial orientation to firm performance: the moderating role of environment and industry life cycle. *Journal Of Business Venturing*, 16(5), 429-451.
- Mahamat-Tahir, A. B. (2022). *Kariyer geleceği planlaması ve girişimcilik yönelimi arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Martens, C. D. P., Lacerda, F. M., Belfort, A. C., & De Freitas, H. M. R. (2016). Research on entrepreneurial orientation: current status and future agenda. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 22(4), 556-583.
- Marzano, R. J. & Kendall, J. S. (2007). *The new taxonomy of educational objectives* (2nd ed.). California: Corwin press a Sage Publications Company.
- Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. *Management Science*, 29(7), 770-791.
- Milli eğitim bakanlığı [MEB] (2009). *Ortaöğretim girişimcilik dersi öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). *Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin görünümü*. Ankara: Eğitim analiz ve değerlendirme raporları serisi no:1

- Mueller, S. L., & Thomas, A. S. (2000). A case for comparative entrepreneurship: Assessing the relevance of culture. *Journal of International Business Studies*, 31, 287-301.
- Nazarlı, S. (2021). *The relationship between self-efficacy and entrepreneurial tendency: Comparison of Turkish and foreign students* [Unpublished master's thesis]. İstanbul University.
- Ni, H., & Ye, Y. (2018). Entrepreneurship education matters: exploring secondary vocational school students' entrepreneurial intention in China. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 27, 409-418.
- Ocak, G., & Park, F. (2020). Developing analytical thinking scale for high school students. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences* 22(1), 49-68.
- Onay, M. (2015). İç girişimcilik. E. Kaygın ve B. Güven (Editörler), *Girişimcilik temel kavramlar, girişimcilik türleri, girişimcilikte güncel konular* içinde (ss. 87-109). İstanbul: Siyahinci Akademi.
- Özgül, E. (2019). Girişimcilikte temel kavramlar. Z. Erdoğan (Editör), *KOSGEB girişimcilik el kitabı* içinde (ss. 2-31). KOSGEB
- Öztürk, E. (2020). *Investigation of entrepreneurship characteristics and critical thinking dispositions of prospective science teachers* [Unpublished master's thesis]. Gazi University.
- Öztürk, H. K. (2019). Almanya'da girişimcilik eğitimi ve okullarda uygulamalı örnekleri. *The Journal of International Scientific Researches*, 4(2), 222-233.
- Öztürk, M. (2018). *Examining the relationship between entrepreneurship characteristics and reflective thinking levels of pre-service teachers* [Unpublished master's thesis]. Bartın University.
- Parlar, H. (2016). Review of critical thinking and analytical skills of classroom teachers: The case of İstanbul, Ümraniye. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 26, 1-28.
- Peşinci, C. (2022). *The effect of marketing education on entrepreneurship: A research on students receiving education on marketing at vocational high schools* [Unpublished master's thesis]. Trakya University.
- Pihie, Z. L., & Bagheri, A. (2011). Malay secondary school students' entrepreneurial attitude orientation and entrepreneurial self-efficacy: A descriptive study. *Journal of Applied Sciences*, 11(2), 316-322.
- Robbins, J. K. (2011). Problem solving, reasoning, and analytical thinking in a classroom environment, *The Behavior Analyst Today*, 12(1), 41-48.
- Sart, G. (2020). Development of individual entrepreneurship tendency: Validity and reliability study. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 5(1), 58-72.
- Soysal-Işıkcı, D. (2022). *Examination of high school students' views on Society 5.0 in the context of analytical thinking and academic perseverance* [Unpublished master's thesis]. Necmettin Erbakan University.
- Sternberg, R. J. (2005). Creativity or creativities? *International Journal of Human-Computer Studies*, 63(4-5), 370-382.
- Sütay, F. (2019). *Academic entrepreneurship orientation and career motivation* [Unpublished doctoral dissertation]. Yaşar University.
- Swiger, W. S. (2005). *Correlation between critical thinking skills and decision making skills in athletic training and the examination of critical thinking differences across the curriculum* [Unpublished doctoral dissertation]. West Virginia University.
- Tan, Ç., & Çankaya, İ. (2017). The relationship between vocational proficiency and entrepreneurship according to girls' vocational high school students' perceptions, advances in social science. *Education and Humanities Research*, 74, 31-38.
- Tepe-Küçüköğlü, M., Baynazoğlu, M. E., & Berber, Ş. (2020). Career and entrepreneurship orientation of vocational school students. *Journal of Management and Economics*, 27(1), 91-108.
- Toker, H. (2022). *Examination of entrepreneurship abilities of high school students in terms of some variables* [Unpublished master's thesis]. Yozgat Bozok University.
- Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği [TÜSİAD] (2002). *Türkiye'de girişimcilik* (Yayın No: TÜSİAD-T/2002-12/340). Ankara: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayınları.

- Ulucan, S. (2015). *Analysis of entrepreneurial tendency and the factors affecting entrepreneurial tendency: Research on 3rd and 4th class high school students at secondary education* [Unpublished master's thesis]. Gazi University.
- Ulutürk-Akman, S., & Bektaş, H. (2015). Examining the entrepreneurial characteristics of university students. *Marmara University Journal of Economics and Administrative Sciences*, 37(1), 217-232.
- Uluyol, O. (2013). Research of students' entrepreneurship tendencies: Sample of Gölbaşı Vocational College. *Adıyaman University Journal of Social Sciences*, 15, 349-372.
- Veeraraghavan, V. (2009). Entrepreneurship and innovation. *Asia Pacific Business Review*, 5(1), 14-20.
- Vogelsang, L. (2015). *Individual entrepreneurial orientation: An assessment of students* [Unpublished doctoral dissertation]. Humboldt State University.
- Walidaini, A. B., & Wirnarno, A. (2017). Vocational high school students entrepreneurship: The success of family or school education. *JPBM (Jurnal Pendidikan Bisnis dan Manajemen)*, 3(1), 1-11.
- Yalçın, A. (2018). *The innovativeness dimension of international entrepreneurship orientation: A study on born global firms* [Unpublished doctoral dissertation]. Gazi University.
- Yazıcı, F. (2021). *Examination of the relationship between creative thinking tendencies and entrepreneurship skills of social study teacher candidates* [Unpublished master's thesis]. Afyon Kocatepe University.
- Yener, H. (2022). A study on effects of system thinking and decision-making styles over entrepreneurship skills. *Turkish Journal of Engineering*, 6(1), 26-33.
- Yılmazçetin, Ş. (2021). *A study of relations between emotional intelligence, social intelligence, cultural intelligence and entrepreneurship tendency a research on university students* [Unpublished doctoral dissertation]. İstanbul University.
- Yüksel, H., Cevher, E., & Yüksel, M. (2015). A research on the inclinations of entrepreneurship and entrepreneurship personality characteristics of students. *Çankırı Karatekin University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 5(1), 143-156.